

8. Pro poriadok provadzhennia diialnosti strakhovymy poserednykamy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [On the procedure of activities of insurance intermediaries: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine] (1996), available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/1523-96-%D0%BF> (ukr).

9. Dyrektyva № 2002/92/EU Yevropeiskoho Parlamentu i Rady EU pro strahove poserednytstvo EU: Mizhnarodnyi dokument [Directive number 2002/92/EU of the European Parliament and the EU Council on insurance mediation EU: International Document] (2002), available at: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_a80 (ukr).

10. Polozhennia pro reyestraciyu strahovykh ta perestrakhovykh brokeriv i vedennia derzhavnogo reyestru strakhovykh ta perestrakhovykh brokeriv: Rozporiadzhennia Derzhavnoi komisii z rehulivannia ryнкiv finansovykh posluh Ukrainy [The provisions on registration of insurance and reinsurance brokers and keeping the state register of insurance and reinsurance brokers: Order of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine] (2004), available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0801-04> (ukr).

11. Derzhavnyi reyestr strakhovykh ta perestrakhovykh brokeriv [The state register of insurance and reinsurance brokers: National Commission for State Regulation of Financial Services Markets] (2016), available at: <http://nfp.gov.ua/files/reestry/Reestr-strax-broker-DRSB/38062828-drsb.xlsx> (ukr).

12. Porjadok skladannia ta podannia zvitnosti strakhovykh ta/abo perestrakhovykh brokeriv: Rozporiadzhennia Derzhavnoi komisii z rehulivannia ryнкiv finansovykh posluh Ukrainy [Drawing up and filing insurance and/or reinsurance brokers: Order of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine] (2005), available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0955-05> (ukr).

13. Perelik strakhovykh ta/abo perestrakhovykh brokeriv-nerezidentiv, yaki povidomyly pro namir zdiisniuvaty diyalnist na terytorii Ukrainy [List of insurance and / or reinsurance brokers-resident who reported the intention to operate in Ukraine (2016), available at: <http://nfp.gov.ua/files/reestry/Perelik-straxbroker-nerezident-PSBN/38062828-psbn..xlsx> (ukr).

14. Informatsiia pro poserednytski poslугy u strakhuvanni ta/abo perestrakhuvanni: Natsionalna komisiya, scho zdiysniuye derzhavne rehulivannia u sferi ryнкiv finansovykh posluh [Information on mediation services for insurance and/or reinsurance: National Commission for State Regulation of Financial Services Markets] (2015), available at: <http://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-poserednicki.html> (ukr).

© Слободянюк Ольга

Надійшла до редакції 17.10.2016

УДК 330.3

СТЕБЛЯНКО ІРИНА,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри економіки та управління національним господарством

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, м. Дніпро

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРУКТУРНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті надано оцінку динаміки і структури освоєних капітальних вкладень в Україні протягом 2010-2015 рр. у розрізі інвестиційних активів, видів економічної діяльності, джерел фінансування інвестицій та їх розподілу за регіонами. Визначено переваги й вади існуючого стану та динаміки інвестиційного забезпечення, а також наслідки його впливу на структурний розвиток національної економіки. Розроблено пропозиції з визначення пріоритетних напрямів інвестиційної діяльності, виходячи з трисекторної моделі національної економіки, а також становлення інституціональних інвесторів, усунення регіональних диспропорцій.

Ключові слова: національна економіка; структурний розвиток; інвестиційне забезпечення.

Постановка проблеми. Структурний розвиток національної економіки має орієнтуватися на побудову високоефективної конкурентоспроможної динамічної соціально орієнтованої економічної системи за рахунок розширення застосування інноваційних технологій та інвестиційної складової [1, с. 202]. На інвестиційну

привабливість національної економіки впливають зовнішні (екзогенні) та внутрішні (ендогенні) фактори [2, с. 425]. За період тривалого спаду та стагнації виробництва в Україні сформувалася ендогенно неефективна структура економіки із напівсировинною орієнтацією розвитку, яка характеризується занепадом високотех-

нологічних виробництв, зростанням залежності від зарубіжних ринків, високою чутливістю до зовнішніх шоків. Найбільш значущим екзогенним чинником, який впливає на інвестиційну привабливість національної економіки, є технологічний прогрес і поширення високих технологічних укладів.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Проблеми інвестиційного розвитку на рівні окремих галузей національної економіки і суб'єктів господарювання знаходяться в центрі уваги багатьох учених [3-10]. Наприклад, у статті Л. В. Олійник розглянуто головні аспекти розрахунку ефективності інвестицій в охорону природи з урахуванням зростання їх відносної цінності в часі [4, с. 103]. При розрахунку економічної ефективності або обґрунтуванні доцільності реалізації проектів та програм будівельного комплексу автори робіт [5] та [7] пропонують урахувати наявність лагу капітальних вкладень та структуру трансакційних витрат на кожному з етапів життєвого циклу реалізації проектів, що розглядаються. Погоджуємося з Л. С. Стригуль [8, с. 335], що найбільш привабливими й ефективними для інвестиційних процесів є наукомісткі галузі зі значною інтелектуальною складовою, зокрема радіоелектроніка, ракетно- й авіабудування, а також інші галузі промисловості, що забезпечують розвиток внутрішнього ринку країни. Але, як наголошує М. М. Овчинникова у [9, с. 393], структура інвестиційних вкладень у ризиковані активи має бути оптимізованою. І. В. Одотюк та О. Л. Черненко розроблено основні економічні сценарії інвестиційного забезпечення реалізації наукомісткого напрямку структурних зрушень у галузевому аспекті на середньостроковий період із метою забезпечення економічного зростання [10, с. 153; 11, с. 572]. Високо оцінюючи науковий доробок указаних авторів, слід указати на відсутність системного підходу до вирішення проблем інвестиційної діяльності у взаємозв'язку зі структурною політикою.

Метою статті є оцінка інвестиційного забезпечення та його відповідності потребам структурного розвитку національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Ефективний механізм організації інвестиційного процесу дає можливість досягнути поставлених цілей та вирішити основні завдан-

ня економічного розвитку, сприяє результативному виконанню конкретних функцій управління інвестиційною діяльністю, повна й послідовна практична реалізація яких є надійною запорукою активної інвестиційної політики [12, с. 19]. Основними стадіями інвестиційного процесу є такі: державне регулювання, мотивація інвестиційної діяльності, прогнозування, програмування, планування інвестицій, обґрунтування їх доцільності й страхування, проектування й ціноутворення, фінансування інвестиційного процесу, забезпечення інвестицій матеріально-технічними ресурсами, освоєння інвестицій, підготовка до виробництва продукції, попередня здача й приймання в експлуатацію, кінцева здача об'єкта в експлуатацію.

Інвестиційний процес в Україні носить циклічний характер. Протягом 2010-2012 рр. обсяг інвестицій зріс із 180,6 млрд грн до 273,3 млрд грн (табл. 1).

Після скорочення у 2013-2014 рр., обсяг освоєних капітальних інвестицій у 2016 р. зріс до рівня 2012 р. (273,1 млрд грн). Найбільші ланцюгові темпи зростання мали місце у 2011 р. (приріст 33,6 %), а скорочення - у 2014 р. (падіння на 12,19 %). Основу капітальних інвестицій становлять матеріальні активи, частка яких скоротилась протягом 2010-2015 рр. із 96 % до 93 %. Вони представлені переважно машинами, обладнанням та інвентарем (близько 30 % капітальних інвестицій). Майже однаковий рівень на кінець аналізованого періоду мають інвестиції в житлові будівлі (частка яких зросла з 14,26 % до 16,70 %), а нежитлових будівель та інженерних споруд скоротилась відповідно з 20,58 % до 15,87 % та з 21,63 % до 18,65 %. Питома вага інвестицій у транспортні засоби коливається на рівні 6-9 %. Відсутність земельного ринку в Україні призводить до того, що частка землі в структурі капітальних вкладень не перевищує 1 %, а низька ефективність сільськогосподарського виробництва обумовлює той факт, що рівень інвестування в довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва становить близько 1 %.

Протягом аналізованого періоду суттєво зросли капітальні вкладення в нематеріальні активи (з 3,83 % до 6,73 %), передусім за рахунок прав на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські

Таблиця 1. - Динаміка та структура обсягів освоєних капітальних інвестицій в Україні за видами активів

Показники	Од. виміру	Роки					
		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Разом інвестиційних активів	млрд грн	180,6	241,3	273,3	249,9	219,4	273,1
Ланцюгові темпи росту	%	100	133,6	113,3	91,44	87,81	124,5
Структура - разом, у т. ч.:	%	100	100	100	100	100	100
інвестиції в матеріальні активи	%	96,17	96,11	96,93	95,81	96,63	93,27
- житлові будівлі	%	14,26	11,02	12,54	14,46	15,12	16,70
- нежитлові будівлі	%	20,58	20,35	20,04	18,11	18,62	15,87
- інженерні споруди	%	21,63	24,01	22,46	20,75	21,24	18,65
- машини, обладнання та інвентар	%	29,94	29,75	28,18	31,63	31,42	30,91
- транспортні засоби	%	6,11	7,05	9,89	6,50	6,30	7,19
- земля	%	0,65	0,94	0,64	0,41	0,46	0,53
- довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	%	1,00	1,20	0,65	0,94	0,93	1,01
- інші матеріальні активи	%	2,01	1,80	2,52	3,01	2,55	2,40
інвестиції в нематеріальні активи, з них	%	3,83	3,89	3,07	4,19	3,37	6,73
- програмне забезпечення та бази даних	%	1,55	1,70	1,25	1,39	1,36	1,80
- права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо	%	1,69	1,35	1,34	2,25	1,46	4,56

Джерело: складено за даними [13].

та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії (збільшен- ня питомої ваги з 1,69 % до 4,56 %).

У галузевій структурі інвестицій (табл. 2) переважає промисловість, частка якої протягом 2010-2014 рр. зросла з 30,67 % до 39,30 %, а у 2015 р. скоротилася до 32,09 % за рахунок суттєвого зростання питомої ваги сільського господарства з 8,57 % до 11,04 % (у 2010 р. - 6,13 %).

Другу позицію після промисловості займає будівництво з часткою близько 16 %. Структурні зміни стосують-

ся таких видів діяльності: скоротилася частка торгівлі й транспорту приблизно з 10 % до 7 % за рахунок суттєво- го зростання капітальних вкладень в інформацію та телекомунікації (збільшення питомої ваги з 4,78 % до 8,41 %), а також у державне управління й оборону (зміна частки з 4,3 % до 5,1 %).

Серед видів промислової діяльності за обсягом інве- стицій лідером є переробна промисловість (табл. 3), частка якої протягом 2010-2013 рр. скорочувалася з 54,44 % до 45,83 %, а протягом 2014-2015 рр. зросла

Таблиця 2. - Структура капітальних інвестицій України за видами економічної діяльності, %

Вид економічної діяльності	Роки					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Разом	100	100	100	100	100	100
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	6,13	6,82	6,91	7,44	8,57	11,04
Промисловість	30,67	32,63	33,52	39,05	39,30	32,09
Будівництво	16,48	13,26	14,92	16,33	16,43	15,91
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	10,27	9,97	8,98	8,88	9,44	7,57
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	10,70	10,57	11,86	7,39	7,06	6,85
Тимчасове розміщення й організація харчування	0,57	0,65	0,83	0,59	0,68	0,51
Інформація та телекомунікації	4,78	4,03	3,72	3,95	3,73	8,41
Фінансова та страхова діяльність	3,25	2,48	2,69	2,66	2,83	2,36
Операції з нерухомим майном	5,46	6,05	4,53	5,42	5,12	4,36
Професійна, наукова та технічна діяльність	2,76	4,35	3,30	1,45	1,33	1,49
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1,65	1,63	1,82	1,61	1,62	2,39
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	4,30	4,74	4,28	3,02	2,65	5,10
Освіта	1,01	0,87	0,54	0,41	0,37	0,56
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1,06	0,88	0,99	0,70	0,56	0,87
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,54	0,60	0,95	1,02	0,23	0,38
Надання інших видів послуг	0,36	0,48	0,17	0,08	0,07	0,10

Джерело: складено за даними [13].

Таблиця 3. - Структура капітальних інвестицій України за видами промислової діяльності, %

Види промисловості	Роки					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Промисловість – разом	100	100	100	100	100	100
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	27,55	28,07	24,34	22,16	23,20	21,07
Переробна промисловість – виробництво:	54,44	53,55	46,15	45,83	49,25	52,73
- харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	15,37	15,32	14,50	15,31	15,64	15,46
- текстилю, одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	0,87	0,69	0,41	0,49	0,72	1,13
- виробів із деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	2,50	4,57	2,47	2,49	2,33	4,60
- коксу та продуктів нафтопереробки	2,56	2,04	1,35	0,69	0,62	0,66
- хімічних речовин і хімічної продукції	4,41	3,52	3,75	2,72	2,52	1,92
- основних фармацевтичних продуктів і препаратів	1,02	1,02	0,90	1,10	1,64	1,85
- гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	6,86	5,39	4,14	4,34	4,63	4,36
- металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин та устаткування	12,09	12,43	10,07	11,15	13,72	14,23
- комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	0,41	0,52	0,55	0,20	0,26	0,48
- електричного устаткування	1,20	0,80	0,74	1,03	0,70	0,67
- машин та устаткування, не віднесених до інших угруповань	2,86	2,75	3,04	2,19	2,34	2,22
- автотранспортних засобів	3,03	3,08	3,07	3,20	3,05	3,80
Інші види переробної промисловості, ремонт і монтаж машин та устаткування	1,26	1,44	1,18	0,93	1,08	1,37
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	16,76	17,12	27,71	30,04	26,55	24,35
Водопостачання; каналізація, робота з відходами	1,25	1,26	1,80	1,97	1,00	1,85

Джерело: складено за даними [13].

до 52,73 % за рахунок металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім машин та устаткування, які демонстрували схожу динаміку - скорочення протягом чотирьох перших років дослідження з 12,09 % до 11,15 %, а потім збільшення до 14,23 %.

Відносно стабільною лишається частка таких видів промислової діяльності у сфері переробки: виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (15 %), виробництво автомобілів (3 %). Суттєво скоротилася питома вага виробництва хімічних речовин і хімічної продукції (із 4,41 % до 1,92 %), гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (з 6,86 % до 4,36 %).

Серед видів промислової діяльності, окрім переробної, протягом 2010-2015 рр. відбулися суттєві структурні зрушення в частині капітальних вкладень: скорочення частини добувної промисловості й розроблення кар'єрів із 27,55 % до 21,07 % за рахунок зростання питомої ваги постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря - із 16,76 % до 24,35 %.

Для визначення пріоритетів галузевого структурного розвитку необхідно виходити з розподілу інвестиційних ресурсів відповідно до "золотого правила" трисекторної економіки [14, с. 66]. До первинного сектора відносять сільське й лісове господарства, рибальство, добувні галузі промисловості, які дають людині "первинну" (створену природою) продукцію. До вторинного сектора включають індустріальні галузі - обробку промисловість і будівництво, які переробляють, облагороджують первинну продукцію і доводять її до споживача у вигляді кінцевих матеріальних благ. Третинним сектором називають галузі сфери послуг. За такою структурою економіки країни світу відносять до одного з трьох типів: країни доіндустріальної стадії розвитку (у них дуже висока частка галузей первинного сектора), індустріальної стадії (вторинного сектора) і постіндустріальної стадії розвитку (велика перевага галузей третинного сектора). Україна має показники держави з індустріальним типом розвитку інвестиційного процесу: частка вторинного сектора в обсягах інвестицій становить 58 %, відносно високою є також частка первинного сектора (16 %). Натомість, відсоток інвестицій у третинний сектор в економіці України значно нижчий, ніж у провідних постіндустріальних країнах світу (США, Японія, країни Західної Європи).

У контексті викладеного вище, пріоритетами макроекономічної політики структурних перетворень в Україні в окремих секторах доцільно визнати:

у первинному - здійснення капітальних вкладень у галузі сільського господарства та добувної промисловості, які забезпечуватимуть продовольчу й енергетичну безпеку країни;

у вторинному - інвестування у види економічної діяльності, що, по-перше, здатні забезпечити модернізацію житлової, транспортної та соціальної інфраструктури (енергетичне машинобудування, виробництво складної будівельної та дорожньої техніки, судно-, авіа- та вагонобудування, виробництво устаткування для утилізації побутових відходів та очищення комунальних стоків); по-друге, сприятимуть розвитку внутрішнього ринку на основі імпортозаміщення ліків та товарів широкого вжитку (фармацевтичної, легкої, харчової промисловості та галузі переробки сільськогосподарської сировини);

у третинному - інвестиційна підтримка високотехнологічних галузей, що здатні активізувати інноваційний розвиток економіки в цілому та забезпечити прогресивним енергоефективним технологічним обладнанням провідні сектори економіки (біотехнологічну, аерокосмічну, електронну, комп'ютерну галузі).

Основним джерелом фінансування капітальних вкладень (табл. 4) є власні кошти підприємств, частка яких зростала протягом 2010-2014 рр. з 61,68 % до 70,47 %, а у 2015 р. скоротилася до 67,5 %, проте збільшилася питома вага коштів населення на будівництво житла - з 10,06 % до 11,71 %.

Протягом 2010-2015 рр. суттєво зменшилася роль банківської системи в кредитуванні реального сектора економіки - з 12,68 % до 7,59 %. Відбулися структурні зміни в державному фінансуванні інвестиційного процесу - частка державного бюджету скоротилася з 5,66 % до 2,53 %, а місцевого - зросла з 3,17 % до 5,22 %.

У процесі трансформації економіки необхідно забезпечити зростання ролі фінансового посередництва в системі інституційного інвестування за рахунок страхових компаній, інвестиційних та пенсійних фондів [15, с. 23]. Вони виступають джерелом довгострокових фінансових ресурсів, що спрямовуються в економіку, характеризуються вищою привабливістю для капіталовкладень, забезпечують кращий захист від фінансових ризиків, ніж банківські установи. Інституційні інвестори в розвинених країнах є професійними учасниками фондового та валютного ринку, використовують, окрім маркетингових механізмів залучення інвестицій, також і технічні підходи, телекомунікаційні інновації. Зокрема, прогресивним технічним рішенням у системі інституційного інвестування є система "Інтернет-трейдингу", що дозволяє інвестиційним брокерам і компаніям за мінімальних трансакційних витрат виконувати розпорядження клієнта на купівлю чи продаж на фондовому й валютному ринках.

Регіональним лідером за обсягом капітальних вкладень є м. Київ, частка якого протягом 2010-2015 рр. збільшилася з 29,75 % до 32,27 % (табл. 5).

Таблиця 4. - Структура капітальних інвестицій в Україні за джерелами фінансування, %

Джерела фінансування	Роки					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Разом	100	100	100	100	100	100
у т. ч. за рахунок коштів:						
державного бюджету	5,66	7,20	5,96	2,47	1,25	2,53
місцевого бюджетів	3,17	3,21	3,13	2,72	2,70	5,22
власних коштів підприємств та організацій	61,68	61,16	62,64	66,35	70,47	67,50
кредитів банків та інших позик	12,68	15,19	14,54	13,90	9,91	7,59
коштів іноземних інвесторів	2,06	2,09	1,79	1,71	2,57	3,00
коштів населення на будівництво житла	10,46	7,29	8,26	9,63	10,06	11,71
інших джерел фінансування	4,29	3,86	3,67	3,22	3,05	2,44

Джерело: складено за даними [13].

Таблиця 5. - Структура капітальних інвестицій за регіонами України, %

Регіон	Роки						Середнє
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Україна	100	100	100	100	100	100	100
Вінницька	1,96	2,11	2,13	2,45	2,59	2,70	2,32
Волинська	0,98	1,07	1,19	1,33	1,54	2,26	1,40
Дніпропетровська	8,87	9,17	8,24	8,52	9,28	9,49	8,93
Донецька	8,30	11,11	11,61	11,17	6,00	3,04	8,54
Житомирська	1,11	1,04	1,06	1,20	1,32	1,48	1,20
Закарпатська	1,22	1,26	1,00	1,06	1,20	1,38	1,19
Запорізька	4,41	2,77	2,64	2,74	3,21	2,85	3,10
Івано-Франківська	2,42	1,76	1,89	1,92	3,12	3,52	2,44
Київська	6,28	7,32	7,45	8,28	8,96	8,92	7,87
Кіровоградська	1,18	1,65	1,67	1,29	1,42	1,49	1,45
Луганська	3,13	2,89	3,01	4,55	2,38	0,75	2,79
Львівська	4,89	5,02	4,09	3,93	4,35	4,90	4,53
Миколаївська	2,45	1,78	1,72	2,00	1,72	2,19	1,98
Одеська	5,38	3,87	5,35	4,75	4,27	3,66	4,55
Полтавська	3,48	3,26	3,74	3,82	4,02	3,05	3,56
Рівненська	1,07	1,06	1,01	1,14	1,28	1,59	1,19
Сумська	1,21	1,25	1,05	1,09	1,28	1,34	1,20
Тернопільська	1,18	1,05	1,24	1,19	1,18	1,40	1,21
Харківська	4,47	5,40	5,40	3,72	3,66	4,12	4,46
Херсонська	1,05	1,11	0,89	0,85	1,01	1,14	1,01
Хмельницька	1,63	1,47	1,28	1,46	1,86	2,49	1,70
Черкаська	1,57	1,34	1,38	1,37	1,49	1,64	1,46
Чернівецька	0,95	0,74	0,82	0,90	0,77	1,02	0,87
Чернігівська	1,05	0,99	1,00	1,14	1,19	1,30	1,11
м. Київ	29,75	29,48	29,14	28,14	30,91	32,27	29,95

Джерело: складено за даними [13].

За середніми значеннями друге місце посідає Дніпропетровська область (8,93 %), третє - Донецька (8,54 %). Протягом 2011-2013 рр. питома вага Донецької області в структурі капітальних інвестицій перевищувала 11 %, але у 2015 р. скоротилася до 3 % через проведення антитерористичної операції і спад економічної активності на окупованих територіях. Більші, порівняно з іншими, частки інвестицій мають такі області: Київська (7,87 %), Одеська (4,55 %), Львівська (4,53 %), Харківська (4,46 %).

Для вирішення інвестиційних диспропорцій структурного розвитку національної економіки необхідно забезпечити інтеграцію всіх регіонів країни й відновити цілісність країни; вирішити проблеми депресивних територій; сприяти формуванню самодостатніх потужних регіонів із притаманною їм специфікою; створити умови для ефективного функціонування економічного комплексу кожного регіону.

Висновки

1. У статті оцінено динаміку й структуру освоєних капітальних вкладень в Україні протягом 2010-2015 рр. Найбільші обсяги інвестування спостерігалися у 2012 р. і 2015 р., лідером за відносним приростом був 2011 р., а за спадом - 2014 р.

2. Визначено пріоритети інвестиційної діяльності в розрізі інвестиційних активів (машини, обладнання та інвентар, будівлі), видів економічної діяльності (промисловість, переважно переробна), джерел фінансування інвестицій (власні кошти підприємств) та їх розподілу за регіонами (м. Київ, Дніпропетровська, Донецька, Київська, Одеська, Львівська, Харківська області з акцентом на концентрацію майже третини інвестицій у столиці).

3. Встановлено вади існуючого стану й динаміки ін-

вестиційного забезпечення структурного розвитку національної економіки: низький рівень капітальних вкладень у нематеріальні активи, скорочення частини добувної промисловості в умовах гостроти проблеми енергетичної безпеки країни; зменшення ролі банківського сектора й іноземних інвесторів у фінансуванні реального сектора економіки; диспропорції розподілу капітальних вкладень за регіонами.

4. Перевагами динаміки інвестиційного забезпечення структурного розвитку національної економіки є суттєве зростання частки сільського господарства в контексті забезпечення продовольчої безпеки й зміцнення експортного потенціалу країни, а також капітальних вкладень у нематеріальні активи, в інформацію та телекомунікації, що посилює інноваційну спрямованість інвестиційного процесу.

5. Розроблено пропозиції з визначення пріоритетних напрямів інвестиційної діяльності, виходячи з трисекторної моделі національної економіки, а також становлення інституціональних інвесторів, усунення регіональних диспропорцій.

Перспективами подальших досліджень є розробка рекомендацій із покращення інвестиційної привабливості національної економіки для забезпечення її ефективного структурного розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Проданова Л. В. Диспропорції структури та політика структурних перетворень національної економіки / Л. В. Проданова // Економічні науки. Сер. : Економічна теорія та економічна історія. - 2013. - Вип. 10. - С. 194-205.

2. Баранов К. В. Екзогенні чинники конкурентоспроможності національної економіки / К. В. Баранов // Університетські наукові записки. - 2011. - № 1. - С. 422-427.

3. Степанова А. Інвестиційно-інноваційний розвиток еко-

номіки України: проблеми та перспективи / Алла Степанова // Схід. - 2016. - № 4 (144). - С. 41-46. doi: 10.21847/1728-9343.2016.4(144).77731

4. Олійник Л. В. Структурні чинники розрахунку ефективності природоохоронних інвестицій / Л. В. Олійник // Економіка і управління. - 2011. - № 4. - С. 98-104.

5. Антипенко Є. Ю. Структура та розмір лагу інвестицій в проекти та програми будівельної галузі / [Є. Ю. Антипенко, В. І. Доненко, В. О. Поколенко та ін.] // Управління розвитком складних систем. - 2010. - Вип. 1. - С. 6-9.

6. Mankovska N. The Relationship between Foreign Direct Investment and Trade Flows in a Transition Economy: The Case of Ukraine / Nadiya Mankovska, James W. Dean // Fostering Sustainable Growth in Ukraine. - Kyiv : Physica-Verlag HD, 2002. - Pp. 252-263. doi: 10.1007/978-3-642-57464-1_19

7. Асаул А. М. Структура трансакційних витрат у рамках етапів інвестиційно-будівельного циклу / А. М. Асаул, С. М. Іванов // Економіка України. - 2014. - № 2. - С. 84-93.

8. Стригуль Л. С. Особливості формування інвестиційних процесів промислових підприємств в умовах структурних перетворень економіки / Л. С. Стригуль // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки. - 2013. - № 1. - С. 333-338.

9. Овчинникова М. М. Оптимізація структури інвестицій-

них вкладень у ризиковані активи / М. М. Овчинникова // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Економіка. - 2010. - Вип. 14. - С. 391-396.

10. Одолюк І. В. Структурні дисбаланси та середньострокові сценарії інноваційного інвестування наукомістких трансформацій у промисловості / І. В. Одолюк // Економіка промисловості. - 2008. - № 4. - С. 147-155.

11. Черненко О. Л. Взаємозв'язок між інвестиціями та економічним зростанням в Україні: структурно-галузевий аспект / О. Л. Черненко // Університетські наукові записки. - 2013. - № 4. - С. 569-576.

12. Рожко О. Д. Теоретико-методичні основи інвестиційного процесу: структура та ресурсне забезпечення / О. Д. Рожко, Ю. О. Пітенко // Економіка. Фінанси. Право. - 2013. - № 3. - С. 17-20.

13. Економічна статистика / Економічна діяльність / Капітальні інвестиції (2010-2015) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

14. Малютін О. К. Структурний розподіл інвестицій у національну економіку в контексті прогнозного макроекономічного розвитку України / О. К. Малютін // Економіка і регіон. - 2012. - № 4. - С. 62-67.

15. Марцин В. С. Економічний механізм відносин у структурі інституційного інвестування / В. С. Марцин // Актуальні проблеми економіки. - 2013. - № 2. - С. 19-28.

Стеблянюк Ірина,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри економіки і управління національним господарством

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, г. Дніпр

ИНВЕСТИЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ СТРУКТУРНОГО РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

В статье дана оценка динамики и структуры освоенных капитальных вложений в Украине в течение 2010-2015 гг. в разрезе инвестиционных активов, видов экономической деятельности, источников финансирования инвестиций и их распределения по регионам. Определены преимущества и недостатки существующего состояния и динамики инвестиционного обеспечения, а также последствия его влияния на структурное развитие национальной экономики. Разработаны предложения по определению приоритетных направлений инвестиционной деятельности, исходя из трехсекторной модели национальной экономики, а также становления институциональных инвесторов, устранения региональных диспропорций.

Ключевые слова: национальная экономика; структурное развитие; инвестиционное обеспечение.

Steblianko Iryna,

PhD (Economics), Associate Professor at the Chair of Economics and Management of the National Economy,

Oles Honchar Dnipropetrovsk National University, Dnipro

INVESTMENT PROVIDE OF STRUCTURAL DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

The relevance of the article is determined by the fact that the structural development of the national economy should be focused on building a highly competitive dynamic of socially-oriented economic system by expanding the use of innovative technologies and investment component.

The article is to assess the investment and ensure its compliance with the structural needs of the national economy.

In the article the estimation of the dynamics and structure of assimilated capital investments in Ukraine in 2010-2015. The largest amounts of investment observed in 2012 and 2015, the leader in relative growth was in 2011, and the decline in 2014.

Priorities investment in terms of: investment assets (machinery, equipment, inventory, buildings), economic activities (industry, mainly processing) sources of investment financing (own funds) and their distribution by region (m. Kyiv, Dnipropetrovsk, Donetsk, Kiev, Odessa, Lviv, Kharkiv region, with emphasis on the concentration of investments in almost a third of the capital).

Detected shortcomings of the existing state and dynamics of investment support structural development of the national economy, low investments in intangible assets, the reduction of the mining industry in terms of

severity of the problem of energy security; reducing the role of the banking sector and foreign investors in the financing of the real economy; distortions in the distribution of investments by region.

The advantage of the dynamics of investment support structural development of the national economy are: a significant increase in the share of agriculture in the context of food security and strengthen export potential, as well as investments in intangible assets, information and telecommunications, which reinforces the innovative direction of the investment process.

Proposals to determine the priority areas of investment, based on the model of the three sectors of the national economy, and the establishment of institutional investors, eliminating regional disparities.

Key words: national economy; structural development; investment support.

REFERENCES

1. Prodanova, L. V. (2013), The imbalance structure and policy of structural transformation of the national economy, *Ekonomichni nauky. Ser.: Ekonomichna teoriya ta ekonomichna istoriya [Economics, Ser.: Economic theory and economic history]*, Vol. 10, pp. 194-205 (ukr).
2. Baranov, K. V. (2011), Exogenous factors of competitiveness of national economy, *Universytetski naukovi zapysky [University research note]*, No. 1, pp. 422-427 (ukr).
3. Stepanova, A. (2016), Investment and development of innovative economy of Ukraine: problems and prospects, *Skhid*, no. 4 (144), pp. 41-46. doi: 10.21847/1728-9343.2016.4(144).77731
4. Oliinyk, L. V. (2011), The structural factors calculate the efficiency of environmental investments, *Ekonomika i upravlinnia [Economy and Management]*, No. 4, pp. 98-104 (ukr).
5. Antypenko, Ye. Yu., Donenko, V. I., Pokolenko, V. O., Chupryna, Yu. A., Prykhodko, D. O. (2010), The structure and size of the lag in investment programs and projects of the construction industry, *Upravlinnia rozvytkom skladnykh system [Managing the development of complex systems]*, Vol. 1, pp. 6-9 (ukr).
6. Mankovska, Nadiya and Dean, James W. (2002), The Relationship between Foreign Direct Investment and Trade Flows in a Transition Economy: The Case of Ukraine, in: *Fostering Sustainable Growth in Ukraine*, Physica-Verlag HD, Kyiv, pp. 252-263. doi: 10.1007/978-3-642-57464-1_19
7. Asaul, A. M. and Ivanov, S. M. (2014), Structure of transaction costs within the stages of investment and construction cycle, *Ekonomika Ukrainy [Economics of Ukraine]*, No. 2, pp. 84-93 (ukr).
8. Strygul, L. S. (2013), Features of formation of the investment processes of industrial enterprises in the structural transformation of the economy, *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky [Bulletin Zhitomir State Technological University, Ser.: Economic Science]*, No. 1, pp. 333-338 (ukr).
9. Ovchynnykova, M. M. (2010), Optimization of investments in risky assets, *Naukovi zapysky Nacionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia», Ser.: Ekonomika, [Scientific Notes National University «Ostroh Academy», Ser. Economy]*, Vol. 14, pp. 391-396 (ukr).
10. Odotiuk, I. V. (2008), Structural imbalances and medium-high technology investment scenarios innovative transformations in industry, *Ekonomika promyslovosti [Economy of industry]*, No. 4, pp. 147-155 (ukr).
11. Chernenko, O. L. (2013), The relationship between investment and economic growth in Ukraine, structural and sectorial dimension, *Universytetski naukovi zapysky [University research note]*, No. 4, pp. 569-576 (ukr).
12. Rozhko, O. D. and Pitenko, Yu. O. (2013), Theoretical and methodological basis of the investment process, structure and resource support, *Ekonomika. Finansy. Pravo [Economics. Finances. Right]*, No. 3, pp. 17-20 (ukr).
13. Economic Statistics / Economic activities / Capital Investments (2010-2015), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (ukr).
14. Maliutin, O. K. (2012), The structural distribution of investments in the national economy in the context of the macroeconomic forecast of Ukraine, *Ekonomika i rehion [Economy and region]*, No. 4, pp. 62-67 (ukr).
15. Martsyn, V. S. (2013), The economic mechanism of relations in the structure of institutional investment, *Aktualni problemy ekonomiky [Actual problems of economy]*, No. 2, pp. 19-28 (ukr).

© Стебляк Ірина

Надійшла до редакції 21.10.2016